

Research Paper

Recreating Strategy for Creative City's Focusing on the Historical and Cultural Context of the city, with Use the TOPSIS Method (Case Study: Tabriz City)

Alireza Mohammadi Kouchehbagh: Ph.D. Student in urban planning, Department of urban planning, Ardabil Branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran.

Ali Fathi: Assistant Professor, Department of urban planning, Ardabil Branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran.

Hossein Nazmfar¹: Professor of Geography and Urban Planning University of Mohaghegh Ardabili, Iran.

Mohammadtaghi Masoumi: Assistant Professor, Department of urban planning, Ardabil Branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran

ARTICLE INFO

Received: 2021/01/30
Accepted: 2021/11/17
PP: 269-284

Use your device to scan
and read the article
online

Keywords: Creative City, Creative Planning, Historical Context, TOPSIS, Tabriz

Abstract

Twenty-first-century cities are rapidly changing in shape and size. This transformation in the present century has accelerated urban growth without planning for the main element of the city, namely man. But have cities been able to adapt to this increase in population and meet the needs of the people living inside them? Today's cities in Iran are no exception to this rule, but more than other countries have sometimes been involved in this issue. Historically, creativity has always been the driving force of cities, and cities have survived in terms of creativity. A creative city is a place for the growth of people's creativity and open space for creative development and investment and the creation of creative urban growth in the context of peace and comfort for the future. The creative city seeks to remove depreciation from urban spaces that push people rapidly toward the abyss of urban decline. Therefore, creative planning seeks to identify and create creative urban spaces that lead to urban development. In this study, urban creativity indices based on Florida's theory were analyzed by the SPSS method using 384 questionnaires designed based on the Likert method. To weight creativity indicators, the ANP network analysis model was used in Super Decision software and TOPSIS multi-criteria decision model was used to analyze the variables of urban creativity indicators.

Citation: Mohammadi Kouchehbagh, A., Fathi, A., Nazmfar, H., Masoumi, M T. (2024). **Recreating Strategy for Creative City's Focusing on the Historical and Cultural Context of the city, with Use the TOPSIS Method (Case Study: Tabriz City)**, Journal of Research and Urban Planning, Vol 14, No 55, PP:269-284,

DOI: 10.30495/JUPM.2021.27218.3769

DOR:

¹ **Corresponding author:** Hossein Nazmfar, **Tel:** +989143019909 **Email:** nazmfar@uma.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

The world today is increasingly urbanized and more than half of the world's population lives in cities. Accordingly, the city is now a place where new combinations of cultures and economies are emerging and developing. Therefore, the city is conceptualized using terms such as creative city and creative class, which express the importance of culture in the urban context. In modern approaches to the city, the creative city has been proposed as a strategic method in the field of thinking. The turning point of the third wave of urbanization is knowledge-based and creative cities. Cities and urban environments can be considered the best and most valuable technological, artistic, cultural, and social achievements of human beings over the centuries. Today, after the introduction of terms such as creative class, creative industries, and creative city by UNESCO, the approach of many cities has been towards creativity from urban planning to design and urban planning. The metropolis of Tabriz is no exception to this rule. The existence of cultural and educational places such as numerous universities, technology parks, research centers, industrial centers is very important in the field of economy and becoming the industrial hub of northwestern Iran. Finally, the existence of cultural, artistic, and tourist places such as the largest indoor market and historic houses with global and national registration has a great share in attracting foreign and domestic tourists. It may help to achieve economic prosperity and to become a creative city by attracting tourists and flourishing creative industries. According to the subject of the research, it is assumed that the historical-cultural region of Tabriz metropolis has the greatest ability to realize a creative city. Due to the importance of creativity in urban planning, this study seeks to find the answer to the following question.

What is the situation of the historical and cultural region of the eight metropolises of Tabriz in terms of creativity?

Methodology

This research is practical in terms of the type of research and purpose and the conducted method is descriptive-analytical. To weight creativity indicators, the ANP network analysis model in Super Decision software and to analyze the studied variables, i.e. indicators related to urban creativity, multi-criteria, or multi-criteria TOPSIS decision model was used to prioritize areas. After designing the questionnaires, the data of the questionnaires were analyzed using SPSS software and the results are extracted.

Results and discussion

The hypothesis formulated in this research is that the historical and cultural region of the eight metropolises of Tabriz is the greatest ability to create a creative city. Analyzes performed using ANP and TOPSIS methods show that the historical and cultural region of the eight metropolises of Tabriz is in the first place. The score obtained for the eight cultural and historical regions of Tabriz in the view of Florida with the TOPSIS model is equal to $CLI = 0.3133$. Also, according to the analysis of the questionnaires, the eight metropolitan areas of Tabriz was ranked first among the ten districts of Tabriz. Therefore, with all the analyzes, it is clear that the historical and cultural area of Tabriz metropolis has the most ability to pay attention to the creative city among other areas of Tabriz.

Conclusion

According to previous research on the relationship between culture and creativity, which was mentioned in the research background, the results of this study also confirm that there is an effective and significant relationship between cultural factors in the city and the creativity of that city. The stronger the cultural factors (arts, cultural industries, performing arts, music and folklore literature, etc.) along with other indicators of creativity in a city, the urban area is the most urban creativity and the most prone area for creative planning.

فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری

دوره ۱۴، شماره ۵۵، زمستان ۱۴۰۲
شاپا چاپی: ۵۲۲۹-۲۲۲۸-۲۴۷۶ - شاپا الکترونیکی: ۳۸۴۵-۲۴۷۶
<https://jupm.marvdasht.iau.ir/>

مقاله پژوهشی

راهبرد بازآفرینی شهر خلاق با محوریت بافت تاریخی فرهنگی شهر با استفاده از روش تاپسیس (مطالعه موردی: کلانشهر تبریز)

علیرضا محمدی کوچه باغ: دانشجوی دکتری، جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل، ایران
علی فتحی: استادیار، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اردبیل، اردبیل، ایران
حسین نظم‌فر: استاد، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران
محمدتقی معصومی: استادیار، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد اردبیل، اردبیل، ایران

چکیده

اطلاعات مقاله

شهرهای قرن بیست و یکم با سرعت بسیار زیادی در حال دگرگونی در شکل و اندازه خود می‌باشند. این دگرگونی در قرن حاضر باعث شتابزدگی رشد شهری بدون برنامه‌ریزی برای اصلی‌ترین عنصر شهر یعنی انسان شده است. اما آیا شهرها توانسته‌اند به تناسب این افزایش جمعیت، نیازهای انسان ساکن در بطن خود را جابگو باشند. شهرهای امروز ایران نیز از این قاعده مستثنی نبوده بلکه بیش از سایر کشورها گاه درگیر این موضوع بوده است. از لحاظ تاریخی، خلاقیت همواره نیروی محرک شهرها بوده و شهرها به لحاظ وجود خلاقیت است که تداوم حیات داشته‌اند. شهر خلاق مکانی برای رشد خلاقیت افراد و فضایی باز برای پیشرفت و سرمایه‌گذاری خلاق و ایجاد رشد خلاق شهری برای آینده‌گان است. شهر خلاق به دنبال زدودن خمودگی از فضاهای شهری است که انسان را با سرعت سرسام‌آوری به سمت پرتگاه زوال شهری و انسانی سوق می‌دهد. در این بین برنامه‌ریزی خلاق به دنبال شناسایی و خلق فضاهای خلاق شهری است که باعث توسعه شهری می‌شود. هدف از این پژوهش شناسایی قابلیت‌های فضایی - کالبدی شهر تبریز برای دستیابی به یک شهر خلاق و بررسی وضع موجود مناطق کلانشهر تبریز از نظر مؤلفه‌های شهر خلاق می‌باشد. در پژوهش حاضر، دیدگاه فلوریدا در رابطه با شاخص‌های خلاقیت شهری، با استفاده از ۳۸۴ پرسش‌نامه که با استفاده از روش لیکرت طراحی شده است؛ ابتدا با روش SPSS مورد تحلیل قرار گرفت؛ سپس برای وزن دهی شاخص‌های خلاقیت، مدل تحلیل شبکه‌ای ANP در نرم‌افزار Super Decision و برای تحلیل متغیرهای شاخص‌های خلاقیت شهری از مدل تصمیم‌گیری چند معیاره تاپسیس (TOPSIS) استفاده شد. نتایج نشان دهنده می‌دهد، با توجه به شاخص‌های دیدگاه فلوریدا، منطقه تاریخی فرهنگی هشت کلانشهر تبریز با امتیاز ۰/۹۳۱۳ در مقدار CLi مدل تاپسیس در رتبه یک قرار دارد. همچنین نتایج حاصل از آنالیز پرسش‌نامه‌ها نیز نشان داد که منطقه تاریخی فرهنگی هشت کلانشهر تبریز با امتیاز ۳/۷۹۴۱ در رتبه نخست ده‌گانه مناطق شهری قرار گرفته است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت در شاخص‌های مورد بررسی پژوهش، منطقه تاریخی فرهنگی کلانشهر تبریز در رتبه نخست به لحاظ خلاقیت شهری در میان سایر مناطق تبریز جای گرفته است.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۱۱
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۹/۰۳
شماره صفحات: ۲۴۶-۲۸۴

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

واژه‌های کلیدی:

شهر خلاق، برنامه‌ریزی خلاق، بافت تاریخی، تاپسیس، تبریز.

استناد: محمدی کوچه باغ، علیرضا؛ فتحی، علی؛ نظم‌فر، حسین و محمدتقی معصومی (۱۴۰۲). راهبرد بازآفرینی شهر خلاق با محوریت بافت تاریخی فرهنگی شهر با استفاده از روش تاپسیس (مطالعه موردی: کلانشهر تبریز)، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۱۴، شماره ۵۵، مردودشت: صص ۲۶۹-۲۸۴.

DOI: 10.30495/JUPM.2021.27218.3769

DOR:

مقدمه

جهان امروز بطور فزاینده‌ای شهری است (Mollazadeh & Roustaei, 2009: 7) و بیش از نیمی از جمعیت جهان در شهرها زندگی می‌کنند (Florida & et al., 2015: 29). جمعیت شهر نشین از ۲۴۴ میلیون نفر در سال ۱۹۰۰ به ۲/۸۴۴ میلیارد نفر در سال ۲۰۰۰ و ۴ میلیارد نفر در سال ۲۰۱۶ رسیده است (Khandani et al., 2019: 182). بر همین مبنا هم اکنون شهر مکانی است که در آن ترکیبات نوینی از فرهنگ‌ها و اقتصادها، در حال ظهور و توسعه است (Ashtari & Mahdnezhad, 2012: 69). بنابراین شهر با استفاده از اصطلاحاتی چون شهر خلاق (Landry, 2008: 38) و طبقه خلاق (Florida, 2002: 7) که بیانگر اهمیت فرهنگ در بافت شهری است به طور فزاینده‌ای مفهوم سازی می‌شود. (Khosravi, 2010: 111). در رویکردهای نوین به شهر، شهرخلاق، به عنوان یک روش راهبردی در عرصه تفکر مطرح شده است (Khansefid, 2012: 94). داشتن شهر خلاق، نهایت آرزوی هر جامعه مدرنی است (Rahimi Et Al., 2013: 10) و شهر خلاق به عنوان یک مکان با شکوفایی قوی هنر، خلاقیت و نوآوری شناخته می‌شود (Zarrabi Et Al., 2014: 1). نقطه عطف موج سوم شهرنشینی، شهرهای دانش محور و خلاق می‌باشد (Nezampoor, 2015: 3). امروزه مفهوم شهر خلاق به برنامه کاری نظریه پردازان شهری در سال‌های اخیر تبدیل شده است (Scott, 2005: 3). یک شهر می‌تواند بسیار خلاق تلقی گردد، اما در عین حال از مهارت‌های لازم برای تولید راه‌حلهای نوآورانه برخوردار نباشد (Landry, 2015: 29). عنوان شهر خلاق نخستین بار توسط یونسکو مطرح شد. یونسکو در سال ۲۰۰۲ اعلام کرد که: هرچند تا کنون به آثار تاریخی و باستانی کشورها اهمیت داده‌ایم، اما از این به بعد باید به فرهنگ شهری هم توجه شود (Rezaeiyan Et Al., 2012: 72). شهرها و محیط‌های شهری را می‌توان بهترین و ارزشمندترین دستاوردهای فن‌شناختی، هنری، فرهنگی و اجتماعی انسان‌ها در طی قرون متمادی تلقی کرد (Tibbalds, 2008: 15). فرهنگ، کالای مشترکی است که همه از آن استفاده می‌کنند. بیابید مبتکر، جسور و مصمم باشیم. بیابید شهرهای فردا را ایجاد کنیم (UNESCO, 2019: 3). امروزه بعد از مطرح شدن اصطلاحاتی چون طبقه خلاق، صنایع خلاق و شهر خلاق، توسط سازمان یونسکو، رویکرد بسیاری از شهرها به سمت خلاقیت از برنامه‌ریزی شهری تا طراحی و شهرسازی بوده است (Khosravi, 2010: 111). فلسفه شهر خلاق آن است که: در هر شهری همیشه ظرفیتی بسیار بیشتر از آنچه ما در وهله اول تصور می‌کنیم، وجود دارد (Saedi, 2010: 5). در چشم انداز قرن بیست و یکم، شهرها باید بسیار خلاقانه باشند (Landry, 2006). شهر خلاق در قرن بیست و یکم به معنای شهروندان خلاق است (Rahimi Et Al., 2013: 10). کلانشهر تبریز نیز از این قاعده مستثنی نیست؛ وجود مکانهای فرهنگی و آموزشی چون دانشگاه‌های متعدد، پارک فناوری، مراکز پژوهشی، مراکز صنعتی بسیار پر اهمیت در زمینه اقتصاد و تبدیل شدن به قطب صنعتی شمال غرب ایران و در نهایت وجود اماکن فرهنگی و هنری و گردشگری چون بزرگترین بازار سرپوشیده و خانه‌های تاریخی با ثبت جهانی و ملی، سهم زیادی در جذب گردشگر خارجی و داخلی دارد که با جذب گردشگران و شکوفایی صنایع خلاق، می‌تواند به رونق اقتصادی و شکوفایی شهر خلاق دست یابد. با توجه به موضوع پژوهش فرض بر این می‌باشد که منطقه تاریخی-فرهنگی کلانشهر تبریز بیشترین توانایی را برای تحقق شهر خلاق دارد. به لحاظ اهمیت موضوع خلاقیت در برنامه‌ریزی شهری، این پژوهش به دنبال یافتن پاسخ برای سوال زیر می‌باشد.

منطقه تاریخی فرهنگی هشت کلانشهر تبریز به لحاظ شاخص‌های خلاقیت در چه وضعیتی قرار دارد؟

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

هر تحقیق و پژوهش علمی که صورت می‌گیرد بر پایه‌ها، ارکان و نتایج مطالعات و تحقیقات پیشین استوار است (Khaki, 2009: 165). در مرحله مطالعه محقق یافته‌های دیگران و به عبارتی نتایج تحقیقات دیگران و نیز قضایای کلی و نظریه‌های مرتبط با مساله تحقیق را گردآوری می‌کند (Hafeznia, 2008: 92).

کلانتری و همکاران (۱۳۹۱)، با بررسی مزایای فضای عمومی همچون سرزندگی، تنوع، هویت، نشان می‌دهد که این فضاها به نوبه خود می‌تواند بستری برای بروز خلاقیت افراد باشند. موسوی (۱۳۹۳)، با تأکید بر تحقق شهر خلاق با استفاده از تاپسیس و ANP، در محلات شهر سردشت، با بررسی چهار عامل: سرمایه انسانی خلاق، نوآوری، سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی، نتیجه‌گیری می‌کند که نوآوری بیشترین تاثیر را در حرکت یک محله به سمت محله خلاق را دارد. ملکی و همکاران (۱۳۹۴)، در مقاله‌ای با اولویت بندی شاخص‌های شهر خلاق با استفاده از مدل تحلیل شبکه ANP، در شهر زنجان به نتایج زیر دست یافته‌اند: شاخص سرمایه اجتماعی در رتبه اول، و ساخت تکنولوژی دارای رتبه دوم نسبت به سایر شاخص‌ها است. حسینی و همکاران (۱۳۹۴)، با تحلیل شاخص‌های شهر خلاق و ارتباط آن با توسعه‌ی پایدار شهری در شهر رشت، نتیجه‌گیری کرده‌اند که وضعیت شهر رشت بر اساس شاخص‌های شهر خلاق، همگی کمتر از میانگین مورد انتظار است؛ ولی ارتباط معنی دار و مثبتی بین شاخص‌های شهر خلاق با ابعاد توسعه پایدار وجود دارد. اقبالی و همکاران (۱۳۹۴)، در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی شاخص‌های شکل‌گیری شهر خلاق، با مطالعه شهر تبریز پرداخته‌اند. نتایج حاصل از این پژوهش

نشان دهنده این موضوع است که کلانشهر تبریز با دارا بودن جایگاه ویژه در عرصه ملی و بین المللی سهم عمده‌ای در بروز فعالیت‌های نوآورانه در عرصه اقتصاد خلاق دارد. نظم فر و همکاران (۱۳۹۵)، با ارزیابی و اولویت بندی مناطق شهرسندج بر اساس شاخص‌های شهر خلاق، نتیجه گیری می‌کنند که شاخص سرمایه انسانی بیشترین و کیفیت زندگی کمترین تاثیر را در حرکت یک منطقه به سمت منطقه خلاق را در سندج دارند. اسمعیلی و همکاران (۱۳۹۵)، با بررسی عوامل موثر بر تحقق شهر خلاق در شهر گرگان، شاخص‌های شهر خلاق، استعداد، فناوری و بردباری را با استفاده از مدل AHP مورد تحلیل و آنالیز قرار داده‌اند. نتایج نشان داده است که به ترتیب سرمایه انسانی خلاق، نوآوری، فرهنگی و هنری و زمینه ای-زیر ساختی، در تحقق شهر خلاق گرگان بیشترین تاثیر را دارند. پوررمضان و همکارانشان (۱۳۹۵)، در پژوهشی با بررسی دو الگوی توسعه شهر خلاق و شاخص‌های شهر خلاق، با استفاده از روش AHP، به این نتیجه رسیده‌اند که شهر زنجان قابلیت‌های تبدیل شدن به شهر خلاق را دارا می‌باشد و باید الزامات فضایی و کارکردی مرتبط با آن فراهم شود. نوری کاردر و همکاران (۱۳۹۶)، با بررسی عنوان نقش فرهنگ و هنر در شهر خلاق و با مطالعه موردی شهرهای ونکوور و تورنتو به این نتیجه رسیده‌اند که یکی از راههای ایجاد شهر خلاق که می‌تواند تا حدود زیادی به شهر روح و نشاط ببخشد، ورود هنر به فضاهای شهری است؛ که باعث بهبود کیفیت زندگی در فضای شهر می‌شود. عامل هلالی و همکارانشان (۱۳۹۷)، با واکاوی بسترهای ایجاد شهر خلاق در نواحی شهری نیشابور با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP) به این نتیجه رسیده‌اند که ناحیه ۷ نیشابور بهترین وضعیت را به لحاظ بسترهای جذب طبقه خلاق دارد. پژوهش حاکی از این است که عدم تعادلی میان نواحی شهر نیشابور به لحاظ برخورداری از بسترهای جذب طبقه خلاق وجود دارد.

فلوریدا^۱ (۲۰۰۲)، در مقاله‌ای تحت عنوان شاخص نوآور نتیجه گیری کرده است که رابطه مثبت و قابل توجهی مابین شاخص‌های نوآوری و تمرکز زیاد سرمایه انسانی فردی و همچنین مابین شاخص نوآوری و تمرکز صنایع با تکنولوژی بالا می‌باشد. گرتلر^۲ و فلوریدا (۲۰۰۲)، با مطالعه بر روی شهرهای آنتاریو و مقایسه آن با شهرهای آمریکا به این نتیجه رسیده‌اند که روابط در شهرهای کانادا بسیار قویتر و پر رنگتر از شهرهای آمریکا است. بخصوص این روابط در شاخص بوهیمیان^۳ و استعداد و قطب‌های رشد مشهودتر است. اسکات (۲۰۰۶)، با بررسی شهرهای خلاق، نشان داده است که چگونه ساختارهای اقتصادی نوین، گونه‌های خاص از نوآوری‌های اقتصادی و فرهنگی را در شهرهای خلاق نمایان می‌کند. مک گراهان و جان^۴ (۲۰۰۷) با طرح مجدد طبقه خلاق برای بررسی جریان‌های رشد در نواحی شهری و روستایی، اشاره می‌کنند که افراد طبقه خلاق به سمت مناطقی کشیده می‌شوند که از سطح بالایی از کیفیت زندگی برخوردار باشد. ساساکی^۵ (۲۰۱۰) به تحلیل نظریه شهر خلاق با تحلیل فرآیندهای بازسازی شهری در ژاپن از طریق خلاقیت فرهنگی پرداخته است؛ تاثیر نظریه فلوریدا منجر به برداشت غلط رایج شده که شهرها به خاطر افرادی از طبقه خلاق، مانند هنرمندان، به موفقیت و رونق می‌رسند. با این حال، جذب افراد طبقه خلاق به طور اتوماتیک به ساخت شهر خلاق منجر نمی‌شود. پرت (۲۰۱۰)، در مقاله با عنوان "شهرهای خلاق: تنش و مجادله‌ای در درون و میان اجتماع، فرهنگ و توسعه اقتصادی" تحلیلی واقع‌بینانه و عملی از وضعیت هنر در تفکرات سیاست شهرهای خلاق و روابط بین فرهنگ و اقتصاد خلاق و شهرنشینی ارائه کرده است. نویسنده نتیجه گیری می‌کند که ما به سیاست باز تعادل سازی مجدد با دل مشغولی‌های علمی در رابطه با ارزش حقیقی فرهنگ و زمینه‌های خلاقیت احتیاج داریم. او کانر و شاو^۶ (۲۰۱۴)، به این نتیجه رسیده‌اند که تلاش برای حمایت از ارزش ذاتی اقتصاد فرهنگی یک جنبه حیاتی برای هر سیاست فرهنگی مترقی شهری است، اما این کافی نیست. ایده شهر خلاق به عنوان یک سیاست فرهنگی پیشرفته شهری در دسترس نیست و یک رویکرد اقتصاد فرهنگی به تنهایی این را اصلاح نمی‌کند. آریتنانگ^۷ (۲۰۱۵)، در مقاله ای با عنوان "سیاست انتقال در شهر خلاق" شهر باندونگ^۸ اندونزی را مورد مطالعه قرار داده و نتیجه گیری کرده است که جهانی سازی، انتقال سیاست‌های توسعه شهری را در سراسر کشور و قاره ها امکان پذیر می‌سازد. نویسنده با نگاهی به نقش مجلس بریتانیا در سیاست انتقال و تجهیز صنایع و فرهنگی به این نتیجه رسیده است که در حال حاضر سیاست تجهیز و انتقال از یک مکان به مکانی دیگر، ممکن است بسته به منحصر به فرد بودن شرایط اجتماعی-اقتصادی در هر مکان، متفاوت باشد. کمیسیون اروپا (۲۰۱۹) در پژوهشیه بررسی ۱۹۰ شهر اروپا به لحاظ فرهنگ و خلاقیت شهری و معیارهای نشاط فرهنگی، اقتصاد خلاق و توانمندسازی محیطی در کنار ویژگی‌های تنوع جمعیتی پرداخته است. پژوهشگران با در نظر گرفتن این موضوع که منابع فرهنگی موتور قدرتمند توسعه و رشد پایدار شهری هستند نتیجه گیری می‌کنند که فرمول واحدی برای شهرها وجود نداشته و هر شهر دارای ویژگی‌های منحصر به فرد با توجه به تنوع

¹ Florida

² Gertler

³ Bohemian

⁴ Mc Grohan & John

⁵ Sasaki

⁶ O Connor & Shaw

⁷ Aritenang

⁸ Bandung

جامعه خود است. هفت شهر ویمار آلمان، فلورانس ایتالیا، پاریس فرانسه، آنته‌وون هلند، بوداپست مجارستان، گلاسکو انگلیس و آرهوس دانمارک در بهترین جایگاه خلاقیت شهری در بین ۱۹۰ شهر اروپا قرار دارند. ماتوویچ^۱ (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان مبنای مفهوم شهر خلاق، به بررسی مفهوم ارتباطی فرهنگ و شهر و پتانسیل صنایع فرهنگی برای تبدیل شدن به شهر خلاق پرداخته است. پژوهشگر سه محور اساسی ایده خلاق، صنایع خلاق و در نهایت نیروی انسانی خلاق را مفاهیم بنیادین شهر خلاق در نظر می‌گیرد.

با توجه به پیشینه‌های تحقیق داخلی و خارجی در رابطه با شهر خلاق، می‌توان گفت پژوهش حاضر از حیث پرداختن به مقوله بافت تاریخی فرهنگی شهرها به لحاظ خلاقیت شهری و نقطه عطف شکوفایی خلاقیت در شهرها در ردیف پژوهش‌های بسیار به‌روز می‌باشد. مقوله فرهنگ، اقتصاد فرهنگی، شهر خلاق و طبقه خلاق در سال‌های اخیر مورد توجه بسیاری از پژوهشگران در داخل و خارج از کشور قرار گرفته است. پژوهش حال حاضر نیز به لحاظ پرداختن به بحث فرهنگ و بافت تاریخی - فرهنگی شهرها از حیث نوآوری می‌تواند مسیری نو در میان سایر پژوهش‌ها باشد.

در قرون هجدهم و نوزدهم معنای خلاقیت منحصر به هنرمندان بود. جنبش رومانتیک که با آثاری از کلمنز برنتانو^۲ فردریش شینگل^۳ و کاسپر دیوید فردریش^۴ خودنمایی می‌کرد. آندریاس رکویتز^۵ اصطلاح "موضوع خلاقیت" را ابداع نمود، تا به دو موضوع اشاره کند:

الف- دستیابی به مفهومی فرا ساختاری که در دیدگاه جویدیت باتلر^۶ به وضوح بیان شده است.

ب- خلاقیت و موضوع خلاقیت به عنوان قالبی هژمونیک (Rezaeyian Garagozlou et al., 2012: 15).

با نوشته شدن کتاب کشف جدید اثر بنتن ماکی فلسفه برنامه‌ریزی منطقه‌ای پایه گذاری شد. پس از آن بود که در سال ۱۹۲۰ به ویژه در آمریکا و انگلستان، برنامه ریزی منطقه‌ای، از نوع اکولوژیکی آن مطرح شد و در سال ۱۹۴۴ گزارش سر پاتریک ابرکرامبی^۷ و لرد رایت^۸ برای سازمان‌دهی لندن پیشنهاد گشت. از دهه ۱۹۶۰ به بعد اکثر کشورهای در حال توسعه به نوعی از برنامه‌ریزی منطقه‌ای برای کاهش شکاف توسعه در سطح کشور و توسعه مناطق عقب مانده سود جست‌اند. در سال ۱۹۶۴ بحث‌های بنیادی زیادی توسط ویلیام آلسو در زمینه برنامه‌ریزی توسعه و تحول نظریات قبلی صورت گرفته است (Borger, 2007). از اواخر دهه ۱۹۸۰ به این سو درک فزاینده‌ای به وجود آمد که جهان اساس در حال تغییر است. دست و پنجه نرم کردن با این تحولات مستلزم این بود که شهرها منابع و امکانات بالقوه‌شان را مجددا ارزیابی کنند (Landry, 2015: 29). مطالب بسیار زیادی در رابطه با شهر خلاق نوشته شده است که همگی به دنبال مفهوم و تصور کلی از منشا اصلی آن هستند (به عنوان مثال: O'Connor & Kong, 2009; Pratt, 2008; Scott, 2006; Tay, 2005). شهرها خواستگاه خلاقیت هستند (Florida, 2005) و خلاقیت راهی برای تبدیل هنر به زندگی است (Vickery, 2011: 2). درباره شهرها و مناطق خلاق اولین بار دیور در سال ۱۹۶۷ مبحثی را تحت عنوان شهر تماشایی یا شهر نمایش مطرح کرد (Hosseinpour et al., 2012: 135). در سال ۱۹۸۵، اقتصاددان سوئدی آک. آندرسون، ادعا کرد خلاقیت نمایاننده آینده کلان‌شهرها است (Shabani & Izadi, 2014: 67). با یک مرور اجمالی بر روی مفهوم و سیاست‌های آن، باید توجه کنیم که مفهوم شهر خلاق توسط تئورسین‌های شهری، لاندری و بیانچینی (۱۹۹۵) و بعدها لاندری در (۲۰۰۰) و (۲۰۰۶) به عنوان ابزاری برای ابداعات شهری به سوی هنر شهرسازی راه‌اندازی شده است. این مفهوم همچنین به کارهای قدیمی‌تر جین جیکوبز (۱۹۶۱) در رابطه با نقش خلاقیت و تنوع در شهرها به عنوان موتورهای برای توسعه شهر، مدیون است (Ratiu, 2013: 127). اگر در تکوین نظریه شهر خلاق به عقب برگردیم، به جان راسکین و ویلیام موریس برمی‌خوریم (Egbali et al., 2015: 66). پیتر هال شهرهای خلاق را شهرهایی با زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی ترکیبی و مختلط می‌داند که عرصه را برای تعامل بیشتر و تبادل راحت و غیر رسمی اطلاعات بین مردمان خلاق فراهم می‌کند (Kalantari et al., 2016: 591). ایده واقعی شهر خلاق در اواسط دهه ۱۹۹۰ به عنوان نوعی سیاست فرهنگی آوانگارد^۹ وعده جایگزینی شهر نئولیبرال پس از فروپاشی پارادایم‌های مدرنیست شهری در دهه ۱۹۷۰ را داده بود (Vickery, 2011: 2). [اما] اولین نظریه پردازی که مناطق و شهرهای خلاق را مطرح نمود ریچارد فلوریدا می‌باشد. او در سال ۲۰۰۲ اولین کتاب خود را تحت عنوان ظهور قشر خلاق منتشر کرد و پس از آن در سال ۲۰۰۵ کتاب دیگری را برای تقویت موضوع با عنوان شهرهای شما کجا هستند؟ منتشر کرد؛ در سال ۲۰۰۷ نیز آلن اسکات، مباحثی را در ارتباط با شهرها و مناطق خلاق مطرح ساخت (Hosseinpour et al., 2012: 135). فلوریدا معتقد بود خلاقیت و نوآوری با هم، عناصر کلی حرکت شهرها به سمت موفقیت هستند

¹ Matovic

² Clemens Brentano

³ Friedrich Schlegel

⁴ Caspar David Friedrich

⁵ Andreas Reckwitz

⁶ Judith Butler

⁷ Sir Patric Abercrombie

⁸ Frank Lloyd Wright

⁹ Avant-garde

(Nazmfar et al., 2017: 169). شهر خلاق، طرح کلی از تغییرات بنیادین و اساسی در شهر را در هر سطحی نشان می‌دهد (Landry, 2006: 8). شهرها از نظر تاریخی به چندین طریق خلاق بوده اند: به لحاظ فرهنگی، فکری، فنی و سازمانی، محیط‌های خلاق را ایجاد کرده اند (Landry, 2015: 201). در مکانهایی که نژادها و فرهنگ‌ها مخلوط شده و تعامل ایده‌های جدید، نهادها و موسسات جدید وجود دارند، خلاقیت شهری پر رنگ‌تر جلوه‌گر بوده است (Landry & Bianchini, 1998: 10). در شهر خلاق علاوه بر هنرمندان حتی یک کارگر ساده هم می‌تواند دست به ابداع فرهنگی و هنری بزند و خلاقیت خویش را به دیگران عرضه دارد (Javid et al., 2012: 107). مفهوم شهر خلاق نشان می‌دهد که افراد با استعداد، کلید رشد اقتصادی هستند (Wiktor mach & Radwansk, 2015: 52). مفاهیم، اقتصاد خلاق و صنایع خلاق از برنامه‌های سیاسی و راهبردهای توسعه اقتصادی حاصل می‌شوند (Vivant, 2013: 58). خلاقیت همچنین اساسا تعاملات ما را با محیط شهری - به ویژه از طریق طراحی یا هنرهای رسانه‌ای - دگرگون می‌کند (UNESCO, 2019: 11). فلوریدا (۲۰۰۲) ظهور طبقه اجتماعی جدیدی به نام طبقه خلاق را تشریح کرده که اقتصاد خلاق جدید را رهبری می‌کند (Meshkini et al., 2013: 90). این دیدگاه بر اساس نظریه‌های فلوریدا (۲۰۰۲)، گلیسر و همکاران (۲۰۰۱) و کلارک (۲۰۰۴) شکل گرفته است (Meshkini et al., 2014: 94). مفهوم طبقه خلاق فلوریدا موضوع جدیدی نیست؛ بلکه به مدت طولانی بر روابط بین افراد بسیار خیره، استعدادها با تحصیلات عالی و رشد شهری تاکید کرده است (Glaeser, et al, 1995: 117-143). به طور مشخص‌تر، طبقه خلاق مشتمل بر تمامی افرادی است که در علوم و مهندسی، معماری و طراحی، آموزش، هنر، موسیقی و ... کار می‌کنند (Maharati & Jalali, 2011: 7). فلوریدا با کار بر روی طبقه خلاق بر روی اندازه‌گیری‌ها و ترتیب رتبه‌بندی‌ها تمرکز دارد، آنچه که او استدلال می‌کند، مهمترین مشخصه‌هایی است که باعث ایجاد خلاقیت شهرها می‌شود (Pratt, 2008: 4). شهر خلاق به عنوان یک نقطه جذاب برای طبقه خلاق و محیطی مهیج برای مردم محسوب می‌شود (Amelhelali et al., 2018: 125).

مسیر دیگر به شهر خلاق از علاقه به فرهنگ پدید می‌آید (Landry, 2015: 60). فرهنگ و خلاقیت به عنوان اهرم‌های قدرتمند عمل می‌کنند (UNESCO, 2019: 9). باید توجه داشت که فرهنگ یک شهر خلاق از تعداد زیادی خرده فرهنگ تشکیل شده است (Hosseinpour, 2013: 143). [که] بایستی از پویا بودن خرده فرهنگها اطمینان حاصل نمود (Javid, 2012: 113). بخشی که در احیای چنین مناطقی نیرومند است، صنایع فرهنگی یا صنایع خلاق می‌باشد. این صنایع عبارتند از: مد، فیلم، طراحی، فعالیت‌های تکنولوژی محور و خلاقانه و موسیقی (Hall, 2013: 84). اصطلاح صنعت فرهنگی، پس از جنگ جهانی دوم به مثابه نوعی نقد ساختارشکن علیه سرگرمی انبوه^۱ از سوی مکتب فرانکفورت مطرح گردید؛ که تئودور آدرنو^۲ و مکس هاک هیم^۳ آن را رهبری می‌کردند. پس از آن متفکرانی مانند هربرت مارکوزه آن را ادامه دادند. نیک گارنام^۴ در سالهای ۱۹۸۳-۱۹۸۴ در شورای لندن بزرگ، صنایع فرهنگی را به شکل گسترده‌تر در دستور کار شهری قرار داد. گارنام از تحقیق اولیه تئودور آدرنو^۵ و والتر بنجامین^۶ دهه ۱۹۳۰ میلادی استفاده کرده بود. گارنام که از هانس ماگنوس آرنزبرگر^۷ نیز الهام گرفته بود، صنایع فرهنگی را نیرویی می‌دانست که قدرت‌رهایی بخشی دارد (Landry, 2015: 28). مفهوم صنایع خلاق در اوایل دهه ۹۰ میلادی در استرالیا ظهور کرد اما، در اواخر دهه ۹۰ میلادی، انگلستان با تاسیس سازمانی برای فرهنگ، رسانه و ورزش، کارگروه صنایع خلاق را تاسیس کرد (Meshkini et al., 2014: 51). بر اساس گزارش گروه فرهنگ، رسانه و ورزش بریتانیا (۱۹۹۸)، تحت عنوان مطالعه نقش صنایع فرهنگی، صنایع خلاق به آن دسته از فعالیت‌هایی شناخته شده‌اند که از استعداد، خلاقیت و مهارت فردی نشأت می‌گیرند. تروسبای^۸ (۲۰۰۱) صنایع فرهنگی را فرم خاصی از خلاقیت در تولید کالاها و خدمات دانست. کاورز (۲۰۰۰)، صنایع خلاق را مرتبط به ارزشهای هنری، فرهنگی و فراغتی می‌داند و هارتلی (۲۰۰۵)، ایده صنایع خلاق را در جستجوی توصیف هم‌گرایی عملی و مفومی هنرهای خلاق با صنایع فرهنگی تعریف می‌کند (Ashtari & Mahdnezhad, 2014: 54). از نظر یونسکو، صنایع فرهنگی به صناعی اطلاق می‌شود که آفرینش، تولید و تجاری‌سازی محتواهایی را با هم ترکیب می‌کنند که ماهیت فرهنگی و نامشهود هستند (Meshkini et al., 2014: 50). صنایع خلاق تقاطع هنر، تجارت و تکنولوژی است (Shafiei et al., 2014: 256). شهرهای خلاق در ابتدا با صنایع خلاق پیوند مستحکمی دارند، اما امروزه به عنوان قطب‌های جذب افراد خلاق ایفای نقش می‌کنند (Meshkini et al., 2014: 155).

¹ Gleaser et al

² Mass Entertainment

³ Frankfurt school

⁴ Theodor Adorno

⁵ Max Horkheimer

⁶ Nick Garnham

⁷ Theodor Adorno

⁸ Hans Magnus Enzensberger

⁹ David Throsby

شاخص‌های شهر خلاق از دیدگاه ریچارد فلوریدا

روش‌های مختلفی برای تعیین شاخص‌های خلاقیت وجود دارد که بر اساس این شاخص‌ها و محاسبات انجام شده، می‌توان میزان خلاقیت یک ناحیه یا شهر را تعیین کرد (Rezaeiyan Garagozlou et al., 2012: 109). شاخص شهر خلاق در سال ۲۰۰۰ پیشنهاد شد و در سال ۲۰۰۷، طرحی به نام THINKNOW به معرفی طرح شهر خلاق در راستای ارتقاء درک ارتباط میان نوآوری و شیوه عملکرد شهرها پرداخت. این معیار، انواع وسیعی از شاخص‌ها شامل سرمایه فرهنگی و بازارهای شبکه‌ای در حوزه‌هایی مانند تجارت، تغذیه، هنرها، بهداشت، فناوری، مذهب، رسانه و غیره را استفاده می‌کند (State of the Worlds Cities, 2018: 68).

فلوریدا بر سه شاخص استعداد، فناوری و مدارا برای ارزیابی شهر خلاق تأکید نموده است (Meshkini et al., 2014: 162). این سه شاخص منعکس‌کننده تمرکز نسبی صنایع با تکنولوژی بالا و طبقه خلاق در یک ناحیه است که خود نشان‌دهنده میزان باز بودن فضا و گوناگونی فرهنگی یک مکان می‌باشد (Rezaeiyan Garagozlou et al., 2012: 110). استعداد شامل افرادی است که واقعاً اندیشه‌های ابداع‌گرانه و نوآورانه دارند. تسامح شامل فرهنگی باز و متنوع بر مبنای قومیت، نژاد و جهت‌گیری جنسی است و فناوری نقش مهمی در رشد اقتصادی دارد (Ashtari & Mahdnezhad, 2014: 38). عده‌ای از پژوهشگران چهارمین شاخص یعنی قلمرو را نیز به مدل سه‌گانه فلوریدا افزوده‌اند (Meshkini et al., 2014: 163).

مواد و روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ نوع تحقیق کاربردی و از لحاظ روش توصیفی-تحلیلی می‌باشد؛ همچنین از لحاظ هدف، کاربردی می‌باشد. در این پژوهش برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به سوابق و پیشینه تحقیقات و تدوین چهارچوب نظری پژوهش از روش اسنادی-پیمایشی استفاده شد. پرسش‌نامه‌ها بر مبنای مقیاس لیکرت پنج رتبه طراحی شده است. برای وزن دهی شاخص‌های خلاقیت، مدل تحلیل شبکه‌ای ANP در نرم افزار SUPER DECISION و برای تحلیل متغیرهای مورد بررسی یعنی شاخص‌های مربوط به خلاقیت شهری از مدل تصمیم‌گیری چند معیاره یا چند شاخصه تاپسیس TOPSIS برای اولویت بندی مناطق استفاده شد. بعد از طراحی پرسش‌نامه‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل داده‌های پرسش‌نامه‌ها انجام و نتایج استخراج شده است. در نهایت برای نمایش نتایج به صورت نقشه‌های خروجی از نرم افزار ARC GIS بهره گرفته شد.

محدوده مورد مطالعه

محدوده مکانی این تحقیق، کلانشهر تبریز، مرکز استان آذربایجان شرقی را شامل می‌شود. استان آذربایجان شرقی در محدوده‌ای از منطقه شمال غرب کشور واقع شده و دارای موقعیت جغرافیایی ۴۵ درجه و ۵ دقیقه تا ۴۸ درجه و ۲۱ دقیقه طول شرقی و ۳۶ درجه و ۴۵ دقیقه تا ۳۹ درجه و ۲۵ دقیقه عرض شمالی است. این استان با مساحتی بالغ بر ۴۵۶۵۰ کیلومتر مربع، ۲٫۸ درصد از مساحت کشور را شامل می‌شود (E. Azarbaijan Plan and Budget Organization, 2016: 8). بر اساس آخرین تقسیمات سیاسی، استان آذربایجان شرقی دارای ۲۰ شهرستان، ۴۴ بخش، ۶۲ شهر و ۱۴۲ دهستان است (Plan and Budget Organization, 2016: 25). شهرستان تبریز با وسعتی معادل ۲،۱۶۷،۱۹ کیلومتر مربع، ۴،۷۶ درصد از مساحت استان را به خود اختصاص داده و از این لحاظ رتبه یازدهم را در بین شهرستان‌های استان دارد (Plan and Budget Organization, 2016: 43). شهر تبریز با وسعتی معادل ۱۳۱ کیلومتر مربع (Omrani & Esmaili Sangari, 2006: 14). در موقعیت جغرافیایی ۴۶ درجه و ۱۲ دقیقه تا ۴۶ درجه و ۲۳ دقیقه طول شرقی و ۳۸ درجه و ۱ دقیقه تا ۳۸ درجه و ۱۰ دقیقه عرض شمالی قرار دارد.

بحث و یافته‌های تحقیق

مقدار آلفای کرونباخ در این پژوهش ۰/۸۷ می‌باشد که نشان می‌دهد پرسشنامه از اعتبار بسیار بالایی برخوردار است. در آنالیز پرسشنامه‌ها در دیدگاه فلوریدا، چهار بُعد، سرمایه‌های انسانی خلاق، نوآوری، سرمایه‌های اجتماعی و کیفیت زندگی با ۲۱ زیر شاخص را در مناطق کلانشهر تبریز مورد بررسی قرار دادیم. جدول شماره ۱ که از نتایج تحلیل پرسشنامه‌ها در نرم افزار SPSS به دست آمده است توزیع فراوانی شرکت کنندگان بر حسب پاسخگویی به هر یک از شاخص‌ها را به تفکیک هر منطقه نشان می‌دهد. از لحاظ شاخص سرمایه انسانی منطقه تاریخی - فرهنگی هشت تبریز با امتیاز ۴/۳۲۲۶ در رتبه

اول، از لحاظ نوآوری و خلاقیت با امتیاز ۳/۳۳۸۶ در رتبه دوم، به لحاظ سرمایه اجتماعی با امتیاز ۳/۵۲۸۷ در جایگاه سوم و از لحاظ کیفیت زندگی با امتیاز ۳/۹۸۶۳ در جایگاه سوم قرار گرفته است. در نهایت در بین مناطق دهگانه شهر تبریز منطقه هشت تبریز با امتیاز ۳/۷۹۴۱ در جایگاه نخست قرار گرفته است.

جدول ۱- رتبه بندی کلانشهر تبریز بر اساس شاخص های شهر خلاق از دیدگاه فلوریدا حاصل از آنالیز پرسشنامه ها

رتبه	رتبه کل	کیفیت زندگی			سرمایه اجتماعی			نوآوری و خلاقیت			سرمایه انسانی		
		رتبه	میانگین	تعداد	رتبه	میانگین	تعداد	رتبه	میانگین	تعداد	رتبه	میانگین	تعداد
۱	۳/۷۸۰	۲	۳/۹۹۴۷	۵۴	۱	۳/۵۷۰۲	۵۴	۱	۳/۲۹۴۷	۲	۴/۲۵۸۸	۵۴	
۲	۳/۷۵۹	۱	۴/۰۲۵۹	۴۸	۲	۳/۵۳۱۷	۴۸	۳	۳/۲۲۸۳	۳	۴/۲۵۰	۴۸	
۳	۳/۵۸۰	۶	۳/۶۵۸۱	۵۷	۶	۳/۴۰۹۴	۵۷	۶	۳/۱۹۶۷	۵	۴/۰۵۵۲	۵۷	
۴	۳/۵۲۸	۵	۳/۶۶۸۳	۷۷	۵	۳/۴۸۲۶	۷۷	۵	۳/۲۱۰۹	۶	۳/۷۵	۷۷	
۵	۳/۶۵۳۵	۴	۳/۷۹۰۳	۳۱	۴	۳/۴۸۷	۳۱	۴	۳/۲۱۱۶	۴	۴/۱۲۵	۳۱	
۶	۳/۱۱۸۶	۹	۲/۹۸۷۸	۲۴	۹	۳/۰۵	۲۴	۹	۲/۹۷۴۸	۹	۳/۴۶۱۹	۲۴	
۷	۳/۱۹۶۷	۸	۳/۰۷۱۴	۳۸	۸	۳/۰۸۵۷	۳۸	۸	۳/۰۰۲۹	۸	۳/۶۲۵	۳۸	
۸	۳/۷۹۴۱	۳	۳/۹۸۶۳	۷	۳	۳/۵۲۸۷	۷	۲	۳/۳۳۸۶	۷	۴/۳۲۲۶	۷	
۹	۲/۸۲۸۷	۱۰	۲/۹۲۰	۲	۱۰	۲/۸	۲	۱۰	۲/۸۸۰۳	۲	۲/۷۱۴۳	۲	
۱۰	۳/۳۷۰	۷	۳/۳۲۶۳	۴۶	۷	۳/۳۳۶۸	۴۶	۷	۳/۱۴۵	۷	۳/۶۷۱۳	۴۶	
تبریز	۳/۴۶۰۹		۳/۵۴۲۹	۳۸۴		۳/۳۲۸۲	۳۸۴		۳/۱۴۸۴	۳۸۴	۳/۸۲۳۴	۳۸۴	

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

در این پژوهش مدل تحلیل شبکه ای (Anp) انتخاب گردید. وزن دهی به معیارها و شاخصها در مدل Anp دامنه ای عددی از ۱ تا ۹ را شامل می شود (Pourahmad, 2014: 8). در این روش شبکه را به خوشه های کوچکتر تقسیم کرده و تک تک عناصر هر خوشه را نسبت به عناصر در سایر خوشه ها مقایسه زوجی می کنیم و اولویت آنها را به دست آورده و ماتریس مقیاس زوجی را تشکیل می دهیم. سپس بردار ویژه این ماتریس را به دست می آوریم. سپس با مجموعه این بردارهای ویژه یک ماتریس بزرگ (سوپرماتریس) تشکیل داده که از به توان بالا رساندن آن، بردار وزنها به دست می آید (Nezampoor, 2015: 98). محاسبات هر خوشه و کل مدل با استفاده از نرم افزار Super Decision انجام داده شد. جدول شماره ۲ خروجی وزن نهایی شاخص های مورد بررسی در دیدگاه فلوریدا را نشان می دهد.

جدول ۲- نتایج وزن نهایی شاخص های شهر خلاق از دیدگاه فلوریدا با استفاده از نرم افزار Super Decision

معیارها	شاخص های شهر خلاق در دیدگاه فلوریدا	وزن نهایی	مجموع	وزن متوسط
سرمایه انسانی خلاق	تراکم جمعیت	۰/۰۱۴۵	۰/۳۳۷۵	۰/۰۶۷۵
	تعداد دانشجویان	۰/۰۷۵۱		
	تعداد فرهیختگان و هنرمندان	۰/۰۹۲۶		
	شاغلان با تحصیلات عالی	۰/۱۳۰۸		
	مهاجرین وارد شده	۰/۰۲۴۵		
نوآوری	اختراعات	۰/۰۵۸۳	۰/۳۳۲۹	۰/۰۵۵۵
	تعداد خوشه های صنعتی	۰/۰۵۳۳		
	تعداد محققان	۰/۰۸۶۱		
	تعداد مراکز صنعتی	۰/۰۲۳۵		
	مراکز علم و فناوری	۰/۰۴۳۹		
	فعالیت های تحقیق و توسعه	۰/۰۶۷۸		
سرمایه اجتماعی	اعتماد اجتماعی	۰/۰۱۲۹	۰/۰۶	۰/۰۱۲
	علاقه به جامعه	۰/۰۱۲۵		
	مشارکت اجتماعی	۰/۰۱۳۳		
	مشارکت در شبکه های اجتماعی	۰/۰۱۲۱		
	تعاون و همیاری	۰/۰۰۹۲		
	اوقات فراغت	۰/۰۱۰۱		

معیارها	شاخص‌های شهر خلاق در دیدگاه فلوریدا	وزن نهائی	مجموع	وزن متوسط
کیفیت زندگی	فرهنگ و گردشگری	۰/۰۵۹۹	۰/۲۷۰۳	۰/۰۵۴۱
	وضعیت اقتصادی	۰/۱۰۳۴		
	وضعیت زیست محیطی	۰/۰۵۷۵		
	وضعیت کالبدی	۰/۰۳۹۴		

(منبع: محاسبات نگارنده، ۱۳۹۹)

رتبه بندی مناطق کلانشهر تبریز به لحاظ خلاقیت از دیدگاه فلوریدا بر مبنای مدل تاپسیس

مشکلات تصمیم‌گیری در دنیای واقعی معمولاً بیش از حد پیچیده و بدساختار هستند که باید توسط تکنیک‌های تصمیم‌گیری کلاسیک در نظر گرفته شوند (Lamrani Alaoui, 2019: 24). روش Topsis اولین بار در سال ۱۹۸۱ توسط یون و هوانگ توسعه یافت. مفهوم اساسی آن این است که گزینه جایگزین باید کمترین فاصله را از راه حل ایده آل مثبت و بیشترین فاصله را با راه حل ایده آل منفی داشته باشد (Balioti, 2018: 2). به چهار دلیل از روش Topsis بسیار استفاده می‌شود: (۱) روش منطقی و قابل درک (۲) فرایندهای محاسبه ساده (۳) فرآیند تصمیم‌گیری در یک فرم ریاضی ساده (۴) وزنهای مهم در روش‌های مقایسه گنجانده شده (Hamurcu & Eren, 2020: 5). ایده اصلی تاپسیس ارزیابی جایگزین‌ها با اندازه‌گیری همزمان مسافت آنها از راه‌حل ایده‌آل مثبت (Pis) و راه‌حل ایده‌آل منفی (Nis) است (Dehgani Sufi Et Al, 2015: 13965).

در این مرحله با استفاده از روش تاپسیس، اقدام به تشکیل ماتریس تصمیم‌گیری نموده و سپس نرمال‌سازی یا بی‌مقیاس کردن ماتریس تصمیم‌گیری انجام پذیرفت. این ماتریس بر اساس N شاخص و M مکان تشکیل شده است. که در آن X_{ij} معرف ارزش گزینه I ام نسبت به شاخص J ام است. نتایج ماتریس بی‌مقیاس شده برای کمیته‌های مورد بررسی در جدول شماره ۳ نشان داده شده است.

$$N_{ij} = \frac{X_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^N X_{ij}^2}}$$

جدول ۳- تعیین ماتریس بی‌مقیاس (نرمال‌سازی ماتریس تصمیم)

کیفیت زندگی	سرمایه اجتماعی	نوآوری	سرمایه انسانی	منطقه
$X_{11}=0/4316$	$X_{12}=0/4418$	$X_{13}=0/4924$	$X_{14}=0/4722$	۱
$X_{21}=0/4933$	$X_{22}=0/4418$	$X_{23}=0/4308$	$X_{24}=0/4132$	۲
$X_{31}=0/2467$	$X_{32}=0/1894$	$X_{33}=0/2462$	$X_{34}=0/2951$	۳
$X_{41}=0/3083$	$X_{42}=0/3156$	$X_{43}=0/2462$	$X_{44}=0/2951$	۴
$X_{51}=0/3083$	$X_{52}=0/3156$	$X_{53}=0/3077$	$X_{54}=0/2951$	۵
$X_{61}=0/1850$	$X_{62}=0/1262$	$X_{63}=0/1231$	$X_{64}=0/1771$	۶
$X_{71}=0/1850$	$X_{72}=0/1894$	$X_{73}=0/1846$	$X_{74}=0/1771$	۷
$X_{81}=0/4316$	$X_{82}=0/5050$	$X_{83}=0/4924$	$X_{84}=0/4722$	۸
$X_{91}=0/0617$	$X_{92}=0/0631$	$X_{93}=0/0615$	$X_{94}=0/0590$	۹
$X_{101}=0/2467$	$X_{102}=0/2525$	$X_{103}=0/2462$	$X_{104}=0/2361$	۱۰

(منبع: محاسبات نگارنده، ۱۳۹۹)

جدول شماره ۴ نتایج ماتریس بی‌مقیاس وزن دار را نشان می‌دهد. ماتریس بی‌مقیاس وزن دار از طریق ضرب ماتریس‌های بی‌مقیاس شده در ماتریس وزن هر شاخص، حاصل تشکیل می‌شود.

$$W_j = \frac{D_j}{\sum_{j=1}^N D_j}$$

$$V_{ij} = X_{ij} \cdot W_j \quad (j=1, \dots, J \text{ \& } i=1, \dots, N)$$

جدول ۴- تعیین ماتریس بی‌مقیاس وزن دار

$W_j=0/2703$	$W_j=0/06$	$W_j=0/3329$	$W_j=0/3375$	وزن شاخص‌ها
--------------	------------	--------------	--------------	-------------

+	+	+	+	جنبه مثبت یا منفی شاخص‌ها
کیفیت زندگی	سرمایه اجتماعی	نوآوری	سرمایه انسانی خلاق	
$V_{IJ}=0/1167$	$V_{IJ}=0/0265$	$V_{IJ}=0/1639$	$V_{IJ}=0/1594$	منطقه ۱
$V_{IJ}=0/1333$	$V_{IJ}=0/0265$	$V_{IJ}=0/1434$	$V_{IJ}=0/1395$	منطقه ۲
$V_{IJ}=0/0667$	$V_{IJ}=0/0114$	$V_{IJ}=0/0820$	$V_{IJ}=0/0996$	منطقه ۳
$V_{IJ}=0/0833$	$V_{IJ}=0/0189$	$V_{IJ}=0/0820$	$V_{IJ}=0/0996$	منطقه ۴
$V_{IJ}=0/0833$	$V_{IJ}=0/0189$	$V_{IJ}=0/1024$	$V_{IJ}=0/0996$	منطقه ۵
$V_{IJ}=0/0500$	$V_{IJ}=0/0076$	$V_{IJ}=0/0410$	$V_{IJ}=0/0598$	منطقه ۶
$V_{IJ}=0/0500$	$V_{IJ}=0/0114$	$V_{IJ}=0/0615$	$V_{IJ}=0/0598$	منطقه ۷
$V_{IJ}=0/1167$	$V_{IJ}=0/0303$	$V_{IJ}=0/1639$	$V_{IJ}=0/1594$	منطقه ۸
$V_{IJ}=0/0167$	$V_{IJ}=0/0038$	$V_{IJ}=0/0205$	$V_{IJ}=0/0199$	منطقه ۹
$V_{IJ}=0/0667$	$V_{IJ}=0/0152$	$V_{IJ}=0/0820$	$V_{IJ}=0/0797$	منطقه ۱۰

منبع: محاسبات نگارنده، ۱۳۹۹

در مرحله بعد بیشینه مقدار به عنوان راه حل ایده‌آل و کمینه مقدار هر شاخص به عنوان راه حل ضد ایده‌آل انتخاب می‌شود. نتایج حاصل از این محاسبات در جدول شماره ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵- راه‌حل ایده‌آل و راه حل ضد ایده‌آل

کیفیت زندگی	سرمایه اجتماعی	نوآوری	سرمایه انسانی	
۰/۱۳۳۳	۰/۰۳۰۳	۰/۱۶۳۹	۰/۱۵۹۴	راه حل ایده‌آل (V_j^+)
۰/۰۱۶۷	۰/۰۰۳۸	۰/۰۲۰۵	۰/۰۱۹۹	راه حل ضد ایده‌آل (V_j^-)

منبع: محاسبات نگارنده، ۱۳۹۹

مرحله بعدی محاسبات پیدا کردن اندازه جدایی می‌باشد. بعد از یافتن جواب‌های ایده‌آل و ضد ایده‌آل، اندازه جدایی از ایده‌آل مثبت و منفی و در نهایت محاسبه نزدیکی به راه حل ایده‌آل انجام شد. این مرحله به کمک محاسبات جدول شماره ۵ و فاصله اقلیدسی هر یک از گزینه‌ها، از جواب‌های ایده‌آل مثبت و منفی مربوط به هر شاخص مساله، محاسبه می‌گردد.

$$D_i^- = \sqrt{\sum_{j=1}^n (V_{ij} - V_j^-)^2}, I=1, \dots, I \quad D_i^+ = \sqrt{\sum_{j=1}^n (V_{ij} - V_j^+)^2}, I=1, \dots, I$$

در گام بعدی محاسبه نزدیکی نسبی به راه‌حل ایده‌آل (CLI) توسط فرمول زیر محاسبه می‌گردد. گزینه‌ای که بالاترین ارزش از CLI همراه باشد بهترین گزینه است (Nezampoor, 202015: 86).

$$CL_i = \frac{D_i^-}{D_i^- - D_i^+}, I=1, \dots, I$$

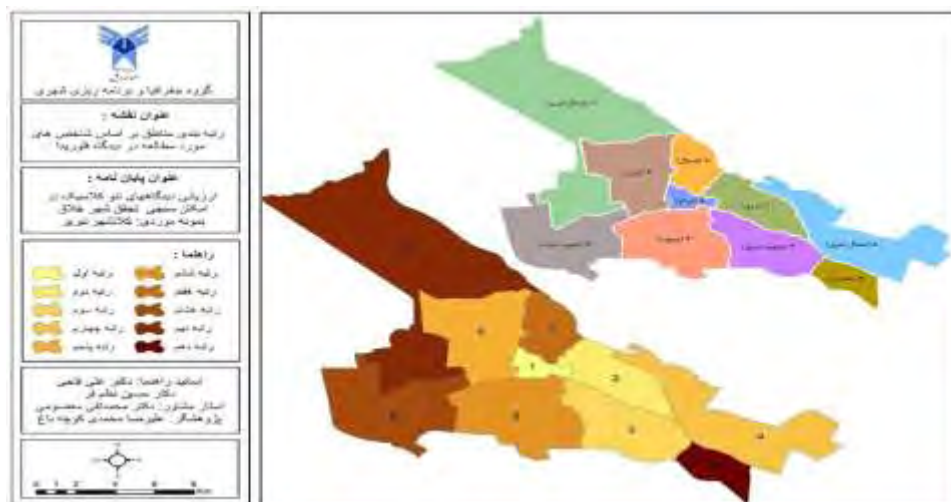
نتایج حاصل از این محاسبات مربوط به اندازه جدایی و نزدیکی نسبی به راه‌حل ایده‌آل در جدول شماره ۶ نمایش داده شده است. با توجه به جدول شماره ۶ منطقه ۸ دارای بیشترین مقدار CLI می‌باشد که در رتبه اول مناطق ده‌گانه قرار می‌گیرد.

جدول ۶- جدول نزدیکی به راه‌حل ایده‌آل

رتبه	CL_i	D_i^-	D_i^+	
۲	۰/۹۲۹۷	۰/۲۲۴۸	۰/۰۱۷۰	منطقه ۱
۳	۰/۸۷۸۷	۰/۲۰۸۶	۰/۰۲۸۸	منطقه ۲
۶	۰/۴۷۸۶	۰/۱۱۲۷	۰/۱۲۲۸	منطقه ۳
۵	۰/۵۱۷۰	۰/۱۲۱۶	۰/۱۱۳۶	منطقه ۴
۴	۰/۵۷۱۲	۰/۱۳۳۱	۰/۰۹۹۹	منطقه ۵
۹	۰/۲۳۷۱	۰/۰۵۶۰	۰/۱۸۰۲	منطقه ۶
۸	۰/۲۸۵۸	۰/۰۶۶۶	۰/۱۶۶۴	منطقه ۷
۱	۰/۹۳۱۳	۰/۲۲۵۲	۰/۰۱۶۶	منطقه ۸
۱۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۰/۲۳۳۱	منطقه ۹
۷	۰/۴۲۸۷	۰/۰۹۹۹	۰/۱۳۳۱	منطقه ۱۰

منبع: محاسبات نگارنده، ۱۳۹۹

شکل شماره ۱ نقشه رتبه بندی مناطق با استفاده از خروجی تاپسیس در نرم افزار GIS را نشان می‌دهد که بر مبنای محاسبات نزدیکی به راه‌حل ایده‌آل که برگرفته از جدول شماره ۶ می‌باشد ترسیم شده است.

شکل ۱- نقشه رتبه بندی مناطق با استفاده از خروجی تاپسیس در نرم افزار GIS در دیدگاه فلوریدا- منبع: محاسبات نگارنده، ۱۳۹۹

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

برای دستیابی به اهداف پژوهش، سوالات و فرضیاتی در رابطه با شهر خلاق در این تحقیق ارائه شده است. برای پاسخ به سوالات مطرح شده و آزمون فرضیه جهت دستیابی به اهداف پژوهش، دیدگاه مربوط به ریچارد فلوریدا با چهار شاخص اصلی و بیست یک آلترناتیو و همچنین رتبه بندی مناطق با استفاده از آنالیز پرسش نامه‌ها با استفاده از نرم افزارها و مدل‌های مربوطه مانند مدل تصمیم‌گیری چند معیاره مورد بحث و کنکاش قرار گرفت. سوال اصلی در این رابطه وضعیت منطقه تاریخی فرهنگی کلانشهر تبریز در میان سایر مناطق می‌باشد. به عبارتی دیگر، منطقه تاریخی فرهنگی هشت کلانشهر تبریز به لحاظ شاخص‌های خلاقیت در چه وضعیتی قرار دارد؟ با توجه به جدول شماره ۷ در دیدگاه فلوریدا، منطقه تاریخی فرهنگی هشت کلانشهر تبریز با بیشترین میزان CLI در مدل تاپسیس با امتیاز ۰/۹۳۱۳ در رتبه یک قرار دارد. همچنین با توجه به جدول شماره ۷ که حاصل از آنالیز نتایج به دست آمده از پرسش نامه‌ها با توجه به جدول شماره ۱ می‌باشد، منطقه تاریخی فرهنگی هشت کلانشهر تبریز در رتبه نخست قرار گرفته است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت منطقه تاریخی فرهنگی ۸ کلانشهر تبریز دارای بیشترین توانایی برای تحقق شهر خلاق را در میان سایر مناطق دارد.

جدول ۷- رتبه بندی مناطق دهگانه شهر تبریز بر اساس دیدگاه فلوریدا

دیدگاه فلوریدا				مناطق شهر تبریز
نتایج بر اساس امتیاز		نتایج بر اساس میزان CLI از مدل تاپسیس		
رتبه	امتیاز	رتبه	CLI	
۲	۳/۷۸۰	۲	۰/۹۲۹۷	منطقه ۱
۳	۳/۷۵۹	۳	۰/۸۷۸۷	منطقه ۲
۵	۳/۵۸۰	۶	۰/۴۷۸۶	منطقه ۳
۶	۳/۵۲۸	۵	۰/۵۱۷۰	منطقه ۴
۴	۳/۶۵۳۵	۴	۰/۵۷۱۲	منطقه ۵
۹	۳/۱۱۸۶	۹	۰/۲۳۷۱	منطقه ۶
۸	۳/۱۹۶۷	۸	۰/۲۸۵۸	منطقه ۷
۱	۳/۷۹۴۱	۱	۰/۹۳۱۳	منطقه ۸
۱۰	۲/۸۲۸۷	۱۰	۰/۰۰۰۰	منطقه ۹
۷	۳/۳۷۰	۷	۰/۴۲۸۷	منطقه ۱۰

منبع: محاسبات نگارنده، ۱۳۹۹

فرضیه تدوین شده در این پژوهش به این صورت مطرح گردید که منطقه تاریخی فرهنگی هشت کلانشهر تبریز بیشترین توانایی برای تحقق شهر خلاق دارد. آنالیزهای انجام گرفته با استفاده از روش ANP و تاپسیس، نشان می‌دهد منطقه تاریخی

فرهنگی هشت کلانشهر تبریز در جایگاه نخست قرار گرفته است. امتیاز کسب شده برای منطقه تاریخی فرهنگی هشت تبریز در دیدگاه فلوریدا با مدل تاپسیس برابر با $CLI=0/9313$ می‌باشد. همچنین با توجه به آنالیز پرسش‌نامه‌ها، منطقه هشت کلانشهر تبریز در رتبه یک در میان مناطق دهگانه شهر تبریز قرار گرفت؛ بنابراین با توجه به تمامی آنالیزها مشخص می‌گردد، منطقه تاریخی فرهنگی هشت کلانشهر تبریز بیشترین توانائی را برای تحقق شهر خلاق در میان سایر مناطق شهر تبریز را دارا می‌باشد. با توجه به تحقیقات گذشته در رابطه با ارتباط فرهنگ و خلاقیت، که در پیشینه تحقیق به آنها اشاره شد، نتایج حاصل از این پژوهش نیز تایید می‌کند که رابطه موثر و معنی‌داری بین عوامل فرهنگی در شهر و خلاقیت آن شهر وجود دارد. هرچه میزان عوامل فرهنگی (هنر، صنایع فرهنگی، هنرهای نمایش، موسیقی و ادبیات فولکلوریک و ...) در کنار سایر شاخص‌های خلاقیت در یک شهر قوی‌تر باشد آن منطقه شهری بیشترین خلاقیت شهری و مستعدترین منطقه برای برنامه ریزی خلاق می‌باشد.

ارائه پیشنهادات

- توجه به صنعت فرهنگ: توجه به خلاقیت بخش‌های اقتصادی جدید و همچنین پتانسیل‌های خلاقیت صنایع دستی، گردشگری و معرفی هنرهای بومی
- توسعه زمینه‌های فیزیکی فرهنگ شهری و تشویق خلاقان برای ماندن و جذب شدن در جامعه
- توزیع عادلانه مراکز هنری و فرهنگی در شهر که ارتباطی نزدیک با پرورش استعدادها و خلاق در جامعه دارند.
- توجه بیشتر به ساخت مراکز اجتماعی و ارتباط بیشتر مردم و اماکن سرزندگی شهری از قبیل پارک‌های اجتماعی و محله‌ای
- دقت در طراحی و ساخت المان‌ها و نمادهای شهری خلاق برای ایجاد حس شادابی و ایجاد روحیه نوآوری
- سازمان‌دهی اماکن تاریخی و فرهنگی برای رونق بخشیدن به صنعت توریست و اقتصاد گردشگری
- معرفی پتانسیل‌های موجود در شهر با استفاده از قدرت رسانه‌ها و مدیاها
- برگزاری جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها و کارگاه‌های تخصصی برای معرفی قابلیت‌های موجود نظیر جشنواره صنایع دستی، غذا و شیرینی
- ایجاد خانه‌ها و مراکز تفکر نوآوری و خلاقیت و جذب طرح‌های خلاق در هر منطقه
- برنامه تدوینی جهت برنامه ریزی شهر خلاق تبریز

نمودار ۱- الگوی چرخه حرکتی شهر خلاق - منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

ملاحظات اخلاقی:

پیروی از اصول اخلاق پژوهش:

حامی مالی: هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

تعارض منافع: بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

1. Amelhelali, Bahram., Saeideh Zarabadi, Zahra., Dolatabadi, Fariborz. (2018). Exploring the Foundations of Creating a Creative City in Areas of Neyshabur city. *Journal of Research and Urban Planning*, 10(38), 123-132 [In Persian].
2. Ashtari, Hasan, Mahdnezhad, Hafez. (2014). *Creative City, Creative Class*. Tehran: Tisa Publications [In Persian].
3. Balioti, Vasiliki., Tzimopoulos, Christos., & Evangelides. Cristos. (2018). Multi-Criteria Decision Making Using TOPSIS Method Under Fuzzy Environment. *Application in Spillway Selection, Proceedings 2018*, 2, 637; doi:10.3390/proceedings2110637
4. Bochani, Mohammad Hossein., Gaderi, Ali. (2018). *State of the Worlds Cities, Urban Prosperity*. Tehran: Tehran University Publications.
5. Borger, David. (2008). *The Power of Persuasion: How to Build a Creative City*. Arts and Public Life Lecture
6. Dehgani Sufi, Masoud., Ghobadian, Barat., Najafi, Gholamhassan., Sabzimizeki, Mohammad Reza., Yousaf, Talal. (2015). Topsis Multi-Criteria Decision Modeling Approach for Biolubricant Selection for Toe-Stroke Petrol Engines, *Energies* 2015, 8, 13960–13970; doi:10.3390/en81212408 [In Persian].
7. Eghbali, Naser., Beyk Babaei, Bashir., abdollahi, Vali., Hosseinzadeh, Mohammad., Hendi, Houshang. (2015). Investigating the Indicators of the Formation of a Creative City (Case Study: Tabriz City). *Journal of New Attitudes in human geography*, 8(1), 63-79
8. Florida, Richard. (2002). Bohemia and Economic Geography, *Journal of Economic Geography*, 55-71 [In Persian].
9. Florida, Richard. (2005). *Cities and the Creative Class*, Routledge (New York, London)
10. Florida, Richard., Mellander, Charlotta., King, Karen. (2015). *The Global Creativity index 2015*, Martin Prosperity Institute
11. Gertler, S. Meric., Florida, Richard., Gates, Gary., Vinodrai, Tara. (2002). *Competing on Creativity: Placing Ontario's Cities in North American Context*
12. Ghanbari, Abolfazl., Ghanbari, Mohammad. (2013). Assessing Spatial Distribution of Tabriz Parks by GIS (Compared Network Analysis and Buffering). *Journal of Geography and Environmental Planning*, 24(50), 223-234 [In Persian].
13. Glaeser, L. Edward., Scheinkman, A. Jose., Sheifer, Andrei. (1995). Economic growth in a cross-section of cities, *Journal of Monetary Economics*, 36(1), pp: 117-143
14. Hafeznia, Mohammadreza. (2008). *An Introduction the Research Method in Humanities*. Tehran: Samt Publications [In Persian].
15. Hall, Tim. (2013), *Urban Geography*. Translated by: Saeli, Alireza., Amirhajlu, Elham., Zanganeh., Abolfazl. Tehran: ACECR publications.
16. Hamurcu, Mustafa., Eren, Tamer. (2020). Strategic Planning Based on Sustainability for Urban Transportation: An Application to Decision-Making, *Sustainability* 2020, 12, 3589
17. Hosseini, Ali., Golipour. Yaser., Mozaffari, Aazam. (2015). Analysis Creative City Indicators and its Relationship with Sustainable Urban Development (Case Study: Rasht city). *The National Conference on Iranian-Islamic Architecture and Urbanism*. Payame Noor University, Gilan, Rasht. Doi:10.30475/isau.2018.62058 [In Persian].
18. Hosseinpour, Ali., Gharib, Omid., Akbari Motlagh, Mostafa., Najafi, Mohadese. (2013). *Creative City, Sustainable Economic*. Tehran: Tahan Publications [In Persian].
19. Javid. Mohammadhadi., Hosseinpour, Ali. (2012). *Creative City, Strategic Planning*. Tehran: Tahan Publications [In Persian].
20. Kalantari, Behrang., Yarigholi, Vahid., Rahmati, Akbar. (2012). Public Space and Innovative City. *Journal of Manzar*, (19), 74-80 [In Persian].
21. Kalantari, Mohsen., Rajaei, Seyed Abbas., Fotoyhi Mehrabani, Bagher. (2016). Analysis of Iran Metropolises in Terms of Possessing Indices of Creative City. 4(4), 587-612 [In Persian].
22. Khaki, Gholamreza. (2009). *Research Method with an Approach to Thesis Writing*. Tehran: Baztab Publication [In Persian].
23. Khandani, Sakineh., Safarlouei, Mohammadali., Beygbabaye, Bashir. (2019). Spatial Analysis of urban Smart Growth indicators in middle Cities (Case Study: Marand City). *Journal of Research and Urban Planning*. 11(42), 181-194 [In Persian].

24. Khansefid, Mehdi. (2012). Creative City & Urban management. Journal of Manzar. 4(19), 92-95 [In Persian].
25. Khosravi, Neda. (2010). Creative Thought, Creative City. Journal of Shahrdariha, 11(100), 111-114 [In Persian].
26. Lamrani Alaoui, Youssef. (2019). Introduction to Multi Criteria Decision Making: TOPSIS Method, Islamic Financial Engineering Laboratory-IFE-Lab [In Persian].
27. Landry, Charles. (2006). The creative City a Toolkit for Urban Innovators, UK, ISBN-13: 978-1-85383-613-8 [In Persian].
28. Landry, Charles. (2008). The Art of City Making, London, First Published by Earthscan in the UK and USA
29. Landry, Charles. (2015). The Creative City. translated by: Mahmoud Abdullahzadeh. Tehran: Cultural research Bureau Publications [In Persian].
30. Landry, Charles. (2015). The origins & Futures of the Creative City. Translated by: Esfandyar heydaripoor & Farhang Mozaffar. Isfahan: Memarkhane bagh nazar Publications [In Persian].
31. Landry, Charles., Bianchini, Franco. (1998). The Creative City, published by Demos, Printed in Great Britain by EG Bond Ltd, ISBN 1 898309 167
32. Landry, Charles., Bianchini, Franco. (2015). The Creative City. Translated by: Abdolreza Hashemi & Behrad Farmahini Farahani. Tehran: Azarakhsh Publications [In Persian].
33. Maharati, Yagoub., Jalali, Azadeh. (2011). Conceptual Model of Entrepreneurship Development in creative City. Mashad: Mashad Ferdowsi University publication [In Persian].
34. Maleki, Saeid., Moradi Mafar, Samira., hoseinzadeh, Akbar. (2015). Prioritize Creative City Indicators using ANP Network Analytical Model (Case Study: 1 & 4 Zone of Zanjan City). Journal of Sustainable City, 2(1), 78-98 [In Persian].
35. Meshini, Abolfazl., Hatami Nezhad, Hosein., Mahd nezhad, Hafez., Parhiz, Faryad. (2014). The Creative City (A New Model for the Development of Knowledge-Based in the Field of Urban Management). Tehran: Arad Publications [In Persian].
36. Meshkini, Abolfazl., Mahdnezhad, Hafez., Parhiz, Faryad. (2013). Patterns of Transcendentalism in Urban Planning. Tehran: Omid-e- Engheb Publications [In Persian].
37. Mollazadeh, Mehdi., Roustaei, Shahrivar. (2009). Electronic Municipality Role in Development Using Remote Estimation Data and Geographic System (Case Study: Marand). Journal of Modiriat Shahri, 33, 7-16 [In Persian].
38. Mousavi, Mirnajaf. (2014). Ranking of Sardasht Neighborhoods in Terms of Moving Towards Creativity with Emphasis on the Realization of a Creative City with Using TOPSIS and ANP. Journal of geography and Territorial Spatial Arrangement, 4(10), 19-38 [In Persian].
39. Nazmfar, Hosein., Aftab, Ahmad., nezampoor, Nahid., Majnoui Toutakhane. (2016). Evaluate and Prioritize Urban Areas Based on creative City Indicators (Case Study: Sanandaj). Journal of Spatial Planning, 20(4). 259-286 [In Persian].
40. Nazmfar, Hosein., Alavi, Saeedeh., Eshgi chaharborj, Ali. (2017). Assessing the Availability of Urban Settlement in Ardabil Province from the Indicators of a Creative City. Journal of Geography and Environmental Planning, 28(2), 167-184 [In Persian].
41. Nezampoor, Nahid. (2015). Asses and Prioritize Areas of the City Based on Creative (Case Study: Sanandaj). M.A Thesis, University of Mohaghegh Ardabili, Faculty of Literature and humanities [In Persian].
42. O'Connor, Justin., Shaw, Kate. (2014). What Next for the Creative City, City, Culture and Society, 165-170
43. Omrani, Behrooz., Esmaili Sangari, Hosein. (2006). Historical Area of Tabriz, Tehran: Samira Publications [In Persian].
44. Plan and Budget Organization. (2016). A Comparative Study of the Cities of East Azarbaijan province in 1395. East Azerbaijan Management and Planning Organization publications [In Persian].
45. Pourahmad, Ahmad., Khaliji, Mohammadali. (2014). Capability of Analyzing Municipal Services by Using VIKOR Technique (Case Study: Bonab City). Journal of Spatial Planning. (4)2, 1-16 [In Persian].
46. Pratt, C. Andi. (2008). Creative cities: the cultural industries and the creative class, In press: for a special issue of Geografiska Annaler: Series B, Human Geography, 107-117

47. Rahimi, Mohammad., Mardali, Mohsen., Daha, Elham, Fallahzadeh, Abdolrasoul. (2013). Creative City (Theoretical Foundation and Indicators). Tehran Urban Research and Planning Center. Journal of City Knowledge, 196. 1-39 [In Persian].
48. Ratiu, Dan Eugen. (2013). Creative cities and/or sustainable cities: Discourses and practices, City, Culture and Society, 125-135
49. Rezaeiyan Garagozlou, Ali., Gaderi, Esmaeil., Mirabbasi, Ramazan. (2012). Creative City Planning. Tehran: Azarakhsh Publications [In Persian].
50. Saeidi, Hadi. (2010). Creative City. Journal of Shahrdariha, 11(100), 5-11 [In Persian].
51. Sasaki, Masayuki. (2010). Urban regeneration through cultural creativity and social inclusion: Rethinking creative city theory through a Japanese case study, Cities, 53-59
52. Scott, J. Allen. (2005). Creative cities: Conceptual Issues and Policy Questions, Journal of Urban Affairs 28(1), 1-17
53. Shabani, Amirhossein., Izadi, Mohammad.saeid. (2014). Anew Approach to Creative Urban Regeneration. Journal of Nagsh-e-Jahan, 4(2), 54-63 [In Persian].
54. Shafie, Zahed. Farrokhiyan, Firouzeh. Mirgadr, Leyla. (2-14). Isfahan as a Creative City of Handicrafts with Approach Tourism Development. Journal of Geographi. 12(43), 251-287 [In Persian].
55. Tibbalds, Francis. (2008). Making People-Friendly Towns- Improving the public Environmental Towns and Cities, translated by mohammad Ahmadinezhad. Isfahan: Khak Publications.
56. UNESCO. (2019). Voices of the City, UNESCO Paris (France) [In Persian].
57. Vickery, Jonathan. (2011). Beyond the Creative City- Cultural Policy in an Age of Scarcity, Centre for Cultural Policy Studies, University of WARWICK, Birmingham
58. Vivant, Elsa, (2013), Creatives in the city: Urban Contradictions of the Creative City, Journal of Science Direct, City, Culture and Society 4 (2013) 57-63
59. Wiktor-mach, Dobrosława., Radwansk, Piotr. (2016). The Idea of Creative City (The Urban Policy Debate), Translated by: Vadaye kheyri, Roghayeh., Dorostkar, Ehsan., Shahbazi, shaghayegh. Tehran: Tahan publications [In Persian].
60. Zarrabi, Asghar., Mousavi, Mirnajaf., Bageri Kashkouli, Ali. (2014). Assessing the Feasibility of a Creative City (Case Study: Yazd City). Journal of Geography and Urban Space Development. 1(1), 1-17 [In Persian].